

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของพยาบาลวิชาชีพในการดำเนินงานอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลรัฐ ตั้งแต่ตั้งแต่เดือนสิงหาคม ถึงเดือนกันยายน พ.ศ.2553

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ คือ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานอาชีวเวชกรรมของโรงพยาบาลทั่วไปและโรงพยาบาลชุมชนของประเทศไทย

กลุ่มตัวอย่าง คือ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานอาชีวเวชกรรมของโรงพยาบาลทั่วไป 9 แห่ง จำนวน 20 คน และพยาบาลวิชาชีพที่รับผิดชอบงานอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลของโรงพยาบาลชุมชน 81 แห่ง จำนวน 76 คน รวมทั้งสิ้น 90 แห่ง จำนวน 96 คน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงและทำการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. เป็นพยาบาลวิชาชีพที่สำเร็จการศึกษาศาขพยาบาลศาสตรในระดับปริญญาตรีและได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและผดุงครรภ์ชั้นหนึ่งจากสภาการพยาบาล ซึ่งรับผิดชอบการดำเนินงานอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลและมีประสบการณ์ในการทำงานด้านอาชีวอนามัยไม่น้อยกว่า 3 เดือน
2. มีประสบการณ์ทำงานด้านอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลอย่างน้อย 3 เดือน และหรือได้รับมอบหมายจากหัวหน้าหน่วยงานให้ดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาล
3. ยินดีให้ความร่วมมือในการศึกษาวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามบทบาทพยาบาลวิชาชีพในการดำเนินงานอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลรัฐ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งงาน ระยะเวลาในการปฏิบัติงานด้านอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม การศึกษาอบรมด้านการพยาบาลอาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อม ประสบการณ์การอบรมด้านการดำเนินงานอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม และความต้องการอบรมด้านการพยาบาลอาชีวอนามัย ตลอดจนข้อมูลเกี่ยวกับโรงพยาบาล ได้แก่ ขนาดของโรงพยาบาล และการดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาล

2. บทบาทของพยาบาลอาชีวอนามัยในการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม ในโรงพยาบาลรัฐ เขตภาคเหนือ ผู้ศึกษาสร้างขึ้นโดยประยุกต์จากแนวคิดที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) ผู้ให้บริการทางคลินิก (clinician) 2) ผู้จัดการรายกรณี (case manger) 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมสุขภาพ (health promotion specialist) 4) ผู้จัดการ (manager) 5) ผู้ให้การศึกษา (consultant) 6) ผู้ให้ความรู้ (educator) 7) ผู้ให้คำปรึกษา (counsellor) และ 8) ผู้วิจัย (researcher) ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ โดยให้เลือกตอบคำตอบเดียว แต่ละระดับมีความหมาย ดังนี้

4	หมายถึง	ข้อความในประโยคนั้นท่านปฏิบัติได้ในระดับเป็นประจำ
3	หมายถึง	ข้อความในประโยคนั้นท่านปฏิบัติได้ในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	ข้อความในประโยคนั้นท่านปฏิบัติได้ในระดับน้อย
1	หมายถึง	ข้อความในประโยคนั้นท่านปฏิบัติได้ในระดับน้อยที่สุด
0	หมายถึง	ข้อความในประโยคนั้นท่านไม่ได้ปฏิบัติเลย

กรณีที่ท่านได้เลือกตอบ “ไม่ได้ปฏิบัติ” ให้เขียนอธิบายเหตุผลในช่อง “เหตุผลเพิ่มเติม” ท้ายข้อคำถามทุกข้อ

เกณฑ์การแปลความหมายเพื่อจัดระดับคะแนนเฉลี่ยของการปฏิบัติบทบาท กำหนดเป็นช่วงคะแนนดังต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.26-4.00	หมายถึงปฏิบัติได้ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.51-3.25	หมายถึงปฏิบัติได้ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.76-2.50	หมายถึงปฏิบัติได้ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00-1.75	หมายถึงปฏิบัติได้ในระดับน้อยที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (content validity)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามบทบาทของพยาบาลวิชาชีพในการดำเนินงานอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลรัฐ ไปตรวจสอบความตรงและความครอบคลุมของเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นอาจารย์พยาบาลหรือพยาบาลผู้เชี่ยวชาญด้านการพยาบาลอาชีวอนามัย จำนวน 5 ท่าน (ภาคผนวก ง) พิจารณาตรวจสอบความตรงของเนื้อหา ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ ความชัดเจนของข้อความถามและความครอบคลุมของข้อความถาม รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะ หลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปคำนวณหาดัชนีความตรงตามเนื้อหา (content validity index [CVI]) ซึ่งเท่ากับ 0.98 ซึ่งเป็นค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาที่ยอมรับได้ (Polit & Beck, 2004) (ภาคผนวก จ) จากนั้นผู้วิจัยทำการปรับปรุงและแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิก่อนนำไปทดสอบความเชื่อมั่นต่อไป

การทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (reliability)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามบทบาทของพยาบาลวิชาชีพในการดำเนินงานอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลภาครัฐ เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และมีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา จำนวน 20 คน จากนั้นคำนวณค่าความสอดคล้องภายใน (internal consistency reliability) ในแต่ละบทบาทที่ทำการศึกษา โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค ผลการทดสอบแบบสอบถามในส่วนบทบาทของพยาบาลวิชาชีพในการดำเนินงานอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลรัฐ ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคแต่ละบทบาท ดังนี้ ผู้ให้บริการทางคลินิก .95 ผู้จัดการรายกรณี .97 ผู้เชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมสุขภาพ .96 ผู้จัดการ .97 ผู้ให้การปรึกษา .91 ผู้ให้ความรู้ .92 ผู้ให้คำปรึกษา .90 และผู้วิจัย .97

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ได้ มีการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง โดยก่อนดำเนินการรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยนำโครงร่างวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์เข้ารับการพิจารณาจากคณะกรรมการด้านจริยธรรมการวิจัย คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อผ่านการอนุมัติ (ภาคผนวก ฉ) ผู้วิจัยมีหนังสือแนบไปพร้อมกับแบบสอบถาม เพื่อขออนุญาตจากผู้อำนวยการแต่ละโรงพยาบาลรัฐ เขตภาคเหนือ ใน

การเข้าถึงกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเจตนาประสงค์ในการทำวิจัย และขั้นตอนของการรวบรวมข้อมูลการวิจัย พร้อมทั้งขอความยินยอมในการเข้าร่วมวิจัย ด้วยการลงนามยินยอมเข้าร่วมการวิจัย และขอความร่วมมือในการรวบรวมข้อมูล (ภาคผนวก ข) โดยแจ้งสิทธิในการเข้าตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมวิจัยและบอกเลิกการเข้าร่วมวิจัยได้ตลอดเวลาโดยไม่เกิดผลเสียต่อกกลุ่มตัวอย่าง การนำเสนอผลการวิจัยจะนำเสนอในภาพรวมโดยไม่ระบุชื่อ โรงพยาบาลและกลุ่มตัวอย่าง ผลของการศึกษาจะนำมาใช้ประโยชน์ในทางวิชาการเท่านั้น

การรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือผ่านคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลรัฐ เขตภาคเหนือ ทั้ง 172 แห่ง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย ขออนุญาตรวบรวมข้อมูล และขอความร่วมมือจากผู้ประสานงานในหน่วยงานอาชีวเวชกรรมของแต่ละโรงพยาบาล เพื่อแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง
2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามพร้อมซองเปล่าติดแสตมป์เจ้าหน้าที่ผู้วิจัยทางไปรษณีย์ถึงผู้ประสานงานในหน่วยงานอาชีวเวชกรรมของแต่ละโรงพยาบาลภาครัฐ เขตภาคเหนือ จำนวน 193 ฉบับ และขอความร่วมมือในการส่งมอบแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งแจ้งกำหนดส่งแบบสอบถามกลับคืนผู้วิจัยภายใน 3 สัปดาห์ นับตั้งแต่วันที่กลุ่มตัวอย่างได้รับแบบสอบถาม กรณีที่ได้รับแบบสอบถามกลับคืนไม่ครบ ผู้วิจัยจะดำเนินการติดต่อทางโทรศัพท์กับผู้ประสานงานของแต่ละโรงพยาบาล สัปดาห์ละ 1 ครั้ง จำนวน 2 ครั้ง ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนทั้งสิ้น จำนวน 133 ฉบับ หรือร้อยละ 68.91 โดยมีแบบสอบถามที่กลุ่มตัวอย่างมีคุณสมบัติครบตามเกณฑ์ จำนวน 101 ฉบับ หรือร้อยละ 75.94 และแบบสอบถามที่ส่งกลับคืนเนื่องจากไม่มีพยาบาลวิชาชีพที่ดำเนินงานอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาล จำนวน 32 ฉบับ หรือร้อยละ 24.06
3. ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน จำนวน 101 ฉบับ พบว่า มีแบบสอบถามมีข้อมูลไม่ครบถ้วน จำนวน 5 ฉบับ ดังนั้นคงเหลือแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ จำนวน 96 ฉบับ หรือร้อยละ 95.05 จากนั้นนำข้อมูลที่รวบรวมได้ไปวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ โดยใช้สถิติ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของพยาบาลวิชาชีพ โดยการแจกแจงความถี่และร้อยละ
2. วิเคราะห์ข้อมูลแต่ละบทบาทของพยาบาลวิชาชีพในการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลรัฐ เขตภาคเหนือ โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน